

THE LEADERSHIP POSITION OF THE UNIVERSITY LIBRARY IN PROMOTING ACADEMIC INTEGRITY

Nikolaenko N. M., Candidate of Social Sciences in Communications, Director of the Scientific Library, State Biotechnological University

Kharkiv, Ukraine

Martynenko N. Y., Head of the Scientific Library Department, State Biotechnological University

Kharkiv, Ukraine

Abstract: *The article is devoted to defining the key role of the university library in institutionalizing the principles of academic integrity in the modern academic environment. The example of the Scientific Library of the State Biotechnological University (DBTU) shows its active participation in the development of regulatory documentation, the work of the Academic Integrity Promotion Group, conducting surveys and educational events among teachers and students. Special attention is paid to the library's initiatives to implement a plagiarism check system and create open access to qualification works in the university repository.*

Keywords: *Academic integrity, university library, institutionalization, regulatory documentation, promotion group, survey, educational events, plagiarism check, repository, State Biotechnological University.*

УДК 027.7:004.738.5:005.322(477)(043)

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО БІБЛІОТЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рибальченко Олена Миколаївна

заступниця директорки Наукової бібліотеки

Державний біотехнологічний університет

М. Харків, Україна

Бочарова Ельвіра Миколаївна

завідувачка відділу Наукової бібліотеки

Державний біотехнологічний університет

М. Харків, Україна

У статті розглядається провідна роль університетської бібліотеки як центру інтелектуального лідерства у сучасному академічному середовищі. На прикладі Наукової бібліотеки Державного біотехнологічного університету (ДБТУ) аналізуються її ключові функції у формуванні, організації та поширенні знань, забезпеченні доступу до якісної інформації, впровадженні

цифрових інновацій та підтримці наукової комунікації. Підкреслюється значення бібліотеки як інформаційного проводника, лідера цифрових трансформацій та важливого елемента інфраструктури відкритої науки, що сприяє розвитку інформаційної грамотності та інтеграції наукового доробку університету в міжнародний простір.

Ключові слова: університетська бібліотека, інтелектуальне лідерство, інформаційна середовище, цифрові інновації, доступ до інформації, наукова комунікація, відкрита наука, інформаційна грамотність, репозитарій, електронний каталог, наукові бази даних.

Університетська бібліотека відіграє провідну роль у формуванні, організації та поширенні знань в університетському середовищі – це справжній центр інтелектуального лідерства, який формує та підтримує розвиток сучасної освітньої системи. Вона виступає провідником знань, об'єднуючи наукову спільноту, студентів і дослідників навколо нових ідей, що здатні змінювати світ.

Питання про важливість бібліотек як лідерів в інформаційному академічному середовищі піднімається в багатьох наукових дослідженнях і України і світі. Зокрема Андрій Гуралюк у своїй роботі "Роль бібліотеки як складника інформаційно-освітнього простору закладу освіти" аналізує функції сучасних бібліотек у забезпеченні інформаційних потреб читачів в умовах цифровізації суспільства. Він підкреслює, що бібліотеки повинні стати активними учасниками інформаційно-аналітичної діяльності, підтримуючи освітній процес, верифікуючи дані та надаючи експертні консультації з різних аспектів інформаційної діяльності [1]. Валентина Медведєва з Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у статті "Актуальність інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек у сучасних умовах" вона аналізує значення інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек, підкреслюючи їхню роль у забезпеченні доступу до достовірної інформації та

підтримці наукових досліджень [2]. Олег Сербін та Тетяна Ярошенко у спільній роботі "Інформаційно-аналітичні центри університетів та бібліотек: виклики часу" досліджують функції бібліотек як інформаційно-аналітичних центрів, які сприяють розвитку академічного середовища та підтримують освітні й наукові процеси в університетах [3]. Валерія Чурікова з Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» у статті "Роль бібліотек у формуванні інформаційної культури суспільства" розглядає, як бібліотеки впливають на розвиток інформаційної культури, підкреслюючи їхню роль у забезпеченні доступу до інформації та підвищенні інформаційної грамотності населення [4]. Тетяна Колесникова у своїй роботі «Відкриті освітні ресурси та відкриті підручники в контексті укріплення потенціалу лідерства бібліотек ЗВО в доступності знань» доводить можливість укріплення потенціалу лідерства бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО) України у формуванні екосистеми відкритих освітніх ресурсів (Open Educational Resources, OER) [5].

Досвід роботи надає підстави для ствердження, що Наукова бібліотека ДБТУ є справжнім лідером інформаційного середовища ДБТУ, оскільки виконує ключові функції, які забезпечують розвиток освітньої та наукової думки викладачів, науковців та здобувачів освіти, акумулює в собі різні види діяльності, поєднуючи документні і цифрові інформаційні ресурси, реальне і віртуальне обслуговування, підвищуючи свій статус у науковому співтоваристві, закріплюючи вплив і престиж бібліотеки в університеті.

Лідерство у наданні доступу до якісної інформації важко переоцінити, адже бібліотека забезпечує доступ не тільки до власних ресурсів, але й до авторитетних наукових ресурсів і баз даних WoS, Scopus, ScienceDirect, Research4Life, та сприяє налаштуванню до них віддаленого доступу. Що не менш важливо – виконує функцію «фільтра» в інформаційному потоці, допомагаючи студентам і викладачам знаходити достовірні джерела. Все це робить бібліотеку головним інформаційним провідником університету.

Бібліотека є беззаперечним лідером цифрових інновацій. Використовуючи сучасні технології, електронні каталоги, онлайн-бібліотеки та цифрові архіви, бібліотека задає тренди у впровадженні новітніх інформаційних рішень, стає доступною не лише в стінах університету, а й у глобальному інформаційному просторі, розширюючи межі освіти та науки. В умовах цифровізації забезпечує ефективними інструментами необхідними для роботи з джерелами інформації, створює онлайн-умови роботи з ними, що певною мірою забезпечує інтелектуально-інформаційний комфорт користувача.

Інформаційну основу діяльності бібліотеки забезпечує сайт, через який користувачі отримують у доступ навчальні, наукові інформаційні ресурси, інноваційні послуги, що сприяє підвищенню оперативності та якості науково-інформаційного забезпечення освітньої та наукової діяльності. базами даних (Scopus, Web of Science), відкритими архівами.

Для запису користувачів онлайн функціонує електронний кабінет користувача, що надає можливість скористатись усіма сервісами електронної бібліотеки через авторизований вхід (<http://opac.btu.kharkiv.ua/site/signup>).

Електронний каталог бібліотеки як потужний інструмент інтелектуального обслуговування викладачів забезпечує швидкий доступ до наукових джерел, підвищує ефективність наукової та освітньої діяльності, а персоналізований доступ до нього дозволяє користувачам створювати власні кабінети, зберігати вподобані джерела, створювати запити онлайн і також в режимі онлайн отримувати рекомендації від бібліотекаря. Каталог поєднує в собі декілька баз даних, має інтеграцію з іншим ресурсом (його повнотекстовий функціонал поєднуються з репозитарієм), а також містить записи, які мають посилання на джерела інформації в Інтернет.

Не є перебільшенням, що бібліотека утримує лідерські позиції також і у науковій комунікації, адже сприяє інтеграції в міжнародний науковий простір наукового доробку, активно підтримує відкритий доступ до знань.

Покращенню видимості наукових досягнень дослідників та підвищенню їх визнання сприяє Репозитарій Open Archive SBTU (<https://repo.btu.kharkov.ua/>, ISSN 2786-7056) на платформі DSpace. Він є важливим елементом інфраструктури відкритої науки – розміщення робіт у репозитарії робить їх легкодоступними для спеціалізованих сервісів, що сприяє збільшенню кількості цитувань, покращує репутацію дослідника.

Створений фахівцями бібліотеки інформаційний портал «Web-портфоліо» сприяє демонстрації наукового потенціалу ДБТУ, а його доцільність була неодноразово доведена при оцінці наукової діяльності університету або окремого вченого, при ліцензуванні спеціальностей, атестації, акредитації через прозорість, відкритість, актуальність і надійність представленої інформації. Вагомість ресурсу додають вбудовані колекції наукових робіт «Покажчик наукових робіт ДБТУ» та «Перегляд публікацій авторів ДБТУ в базах даних Scopus, WoS», які можна переглянути за роками.

Ці та інші цифрові технології дозволяють бібліотеці розширювати доступ до знань, підвищувати ефективність роботи, надавати користувачам інноваційні сервіси, що у загальному підсумку забезпечує лідерство бібліотеки у сфері інформаційних послуг.

Основою успішного навчання і досліджень є розвиток інформаційної грамотності та інформаційної компетентності користувачів. Лідерство у цьому напрямку підкріплено численними заняттями з першокурсниками, магістрами, аспірантами, викладачами. НБ постійно робить свій внесок у розвиток інформаційної культури та інформаційної компетентності своїх користувачів, допомагаючи науковцям та здобувачам освіти вміти вільно орієнтуватись у цифровому середовищі, здійснювати пошук, обробляти, використовувати інформацію, працювати з наукометричними показниками. В онлайн форматі організовано консультаційну і практичну допомогу науковцям з питань опанування навичок з використання міжнародних електронних

ресурсів наукової інформації (WoS, Scopus, ScienceDirect, Research4Life), роз'яснення наукометричних показників тощо.

Отже, інтелектуальне обслуговування в НБ ДБТУ виходить за межі традиційного надання інформаційних ресурсів і передбачає активну аналітичну, консультативну та освітню підтримку користувачів на всіх рівнях академічної діяльності. Саме це стало невід'ємною складовою нашого інтелектуального лідерства в інформаційному просторі ДБТУ

Список використаних джерел

1. Гуралюк, А. Г. Роль бібліотеки як складника інформаційно-освітнього простору закладу освіти. Науково-педагогічні студії. 2024. (8), 217-231.
2. Медведева, В. Актуальність інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек у сучасних умовах. Вісник Книжкової палати. 2021.(4), 31-35.
3. Сербін, О., & Ярошенко, Т. Інформаційно-аналітичні центри університетів та бібліотек: виклики часу. Український інформаційний простір, 2022. (2(10), 293–312. <https://doi.org/10.31866/2616-7948.10.2022.270017>
4. Чурікова, Валерія Олегівна. Роль бібліотек у формуванні інформаційної культури суспільства. Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері. 2024. 121-123.
5. Колесникова, Т. Відкриті освітні ресурси та відкриті підручники в контексті укріплення потенціалу лідерства бібліотек ЗВО в доступності знань. Вісник Книжкової палати. 2023. (7), 3-15.

INTELLECTUAL LEADERSHIP OF THE LIBRARY IN THE INFORMATION SPACE OF A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

Rybalchenko O. M., Deputy Director of the Scientific Library, State Biotechnological University
Kharkiv, Ukraine

Bocharova E. M., Head of the Scientific Library Department, State Biotechnological University
Kharkiv, Ukraine

Abstract: The article examines the leading role of the university library as a center of intellectual leadership in the modern academic environment. Using the example of the Scientific Library of the State Biotechnological University (SBTU), its key functions in the formation, organization and dissemination of knowledge, ensuring access to quality information, implementing digital innovations and supporting scientific communication are analyzed. The importance of the library as an information conductor, a leader of digital transformations and an important element

of the open science infrastructure, which contributes to the development of information literacy and the integration of the university's scientific achievements into the international space, is emphasized.

Keywords: *University library, intellectual leadership, information environment, digital innovations, access to information, scientific communication, open science, information literacy, repository, electronic catalog, scientific databases.*

УДК 027.7 : 005 : 001.81 : 316.346.32

БІБЛІОТЕКА ОЧИМА НАУКОВЦІВ: АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ОПИТУВАННЯ НАУКОВЦІВ «БІБЛІОТЕКА І ВИ: ВАША ДУМКА МАЄ ЗНАЧЕННЯ»

Рибальченко Олена Миколаївна

заступниця директорки Наукової бібліотеки

Державний біотехнологічний університет

М. Харків, Україна

У статті проаналізовано результати опитування науково-педагогічних працівників університету щодо ролі та ефективності університетської бібліотеки в інформаційному забезпеченні їхньої наукової діяльності. Оцінено рівень задоволеності користувачів спектром послуг, включаючи онлайн-ресурси, віддалений доступ та професійну підтримку. Виявлено ключові напрямки діяльності бібліотеки, які науковці вважають найбільш значимими, а також надано пропозиції щодо вдосконалення взаємодії бібліотеки з науковою спільнотою. Результати дослідження підтверджують лідерську позицію бібліотеки в інформаційному просторі університету та визначають пріоритетні напрямки її подальшого розвитку.

Ключові слова: Університетська бібліотека, інформаційне забезпечення, науково-педагогічні працівники, опитування, задоволеність користувачів, онлайн-ресурси, віддалений доступ, лідерська позиція, інформаційна грамотність, наукова комунікація, цифрові інновації